

Delavec izhaja vsak petek s datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 10.—, za pol leta K 5.—, za četrt leta K 2.50. Posamezna številka 20 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 9 mark, za Ameriko 3 dolarja. Pošiljatelj na uredništvo in upravništvo Ljubljana, Šelunburgova ulica številka 6. II. nadst.

DELAVEC

Nakopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 60 vinarja, pri trikratni po 58 vinarja, pri šestkratni po 56 vin., pri celoletnih objavah po 54 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica 50 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Zaupnikom organiziranega delavstva.

Vedno večje naloge imajo naše organizacije, to uvideva delavstvo vobče povsod. Ko smo imeli naš strokovni kongres v Ljubljani smo bili mnenja, da so se naše organizacije razvile do take veličine, da ni pričakovati znatnega povečanja števila članov. In danes po preteku pol leta smo sami razočarani, zakaj naše organizacije se še vedno razvijajo in večajo, tako, da lahko rečemo, da danes presegajo po moči šeststrokovne organizacije vse druge laži-organizacije in organizacije, ki se zatekajo v okrilje najrazličnejših meščanskih strank ali pa tavajo kot negotove svojih načel nekako nad strankami. Ogronomno delo so izvedli s svojim požrtvovalnim delom v zavesti pravične stvari samih sebe in zatiranih proletarskih sotrpinov, vsi naši delavci v organizacijah, in s ponosom vzklikamo danes lahko in samozavestno: Vse te organizacije so veliko delo, veliki uspehi, ki smo jih dosegli, so delo vseh organiziranih tovarišev.

Odpraviti pa moramo v kratkem v prvi vrsti še dva nedostatka nujno v naših organizacijah.

Ob današnjem padanju denarne vrednosti občutijo tudi naše organizacije posledice slabega meščanskega gospodarstva. V vsakem oziru imajo organizacije z agitacijo, tiskovinami in pošto znatno večje stroške kakor so jih imele pred vojno, toda prispevki so se le malo zvišali ali pa nič. Ob sedanjih razmerah bomo morali delati na to, da zvišamo razne podpore v društvih, če jih obdržimo, vrhutega pa bomo morali več skrbeti za delavske

šole, za izobrazbo in za pouk o nalogah strokovnih organizacij, zaradi tega, da ostanejo naše organizacije na jasno začrtani poti složne in solidarne, kakor so bile doslej.

Povečati moramo tudi naš strokovni list »Delavec«. Vsi vemo, da je naš »Delavec« premajhen. Kako radi bi ustregli željam zaupnikov in organizacij, pa nam ni mogoče, ker v malem »Delavcu« ni prostora. In ob malenkostni naročnini ga ni mogoče povečati. Zaradi tega se moramo prav resno pečati z vprašanjem, kako naj se list poveča. Edina pot je ta, da se naročnina vsaj začasno, ko bomo imeli valume in volilne boje, primerno zviša in naj se eventualno, ker to ni mogoče drugače, v ta namen začasno poveša prispevek. Le pogledimo na Hrvaško in Srbijo. Tam velja list, ki ni dosti večji kot naš »Delavec« po 40 v izvod. dočim velja pri nas 13 do 20 vin. Hrvaški tednik (strokovno politično glasilo) ki izhaja na osemih straneh, velja 1 K izvod. To nam najbolj jasno dokazuje, da sodrugi na jugu upoštevajo razmere in so vse to, kar moramo mi šele napraviti že ukrenili.

Sodrugi zaupniki! Organizirani delavci! Ker vemo, da nas razumete in vidite potrebo, da prinaša »Delavec« tudi poučno socialno gradivo, obravnava vsakdanja važna vprašanja ter s tem pozlobi v naših vrstah zmisel za napredek, več razumevanja za socialno politiko in socializem, želimo najiskrenejše, da posvetite tem namenom svoje delovanje, daste sami, kakor tudi naše zavedno delavstvo iniciativno v tem zmislu povsod, kjer se vam nudi za to prilika. Sedaj, ko so postale naše organizacije velike, močne, trdne mora biti naša naloga, da jih

v tem zmislu izpopolnimo, zakaj le take organizacije nam bodo jamčile, da nas najrazličnejši sovražniki ne bodo mogli presenetiti in škodovati. »Delavec« mora dobiti več prostora, da bo lahko informiral člane organizacije o vseh važnih pojavih, zlasti sedaj, ko stojimo pred važnimi političnimi in socialnimi boji. Pa tudi kaj zabavnega bi moral »Delavec« včasih prinašati.

Sodrugi zaupniki in organizacije! Povejte v tem oziru tudi sami svoje mnenje na sejah, shodih in s priporočili strokovni komisiji ali pa uredništvu »Delavca«.

Prehrana in drugo.

Velikansko vpitje so zagnali nekateri ljudje zaradi izvažanja živil iz Jugoslavije v druge države. Navidez je to kričanje opravičeno, če bi šel izvoz do meja, po katerih bi nam samim potem primanjkovalo živil in drugih potrebščin. Kakor nam pojasnjuje voditelj poverjenišтва za socialno skrb v Ljubljani, pa ta stvar ni taka. Poverjenišтво za socialno skrb je nakupilo obleke v Italiji za 100.000 oseb. Denarja ni. Osrednja vlada ne da nič. S kronami ne moremo plačati, ker bi bilo to predrago, zato moramo z blagom, z iesom, jajci in krompirjem, vendar le v toliki množini, da domača prehrana ne sme trpeti. Iz Jugoslavije se je že od nekdanj izvažalo te stvari in še v veliko večji množini, kakor sedaj, dasi je naša zakladnica živil danes večja. V Trstu imajo tudi mnogo bombaža, a s čim naj ga kupimo, da bodo naše tovarne delale in se bodo ljudje za zimo po primernih cenah oblekli. Tovarne bodo stale in mi bomo nagi, dasi bi imeli priliko, da si dobavimo

LISTEK.

Zakoni in naredbe.

Osemurni delavnik za celo Jugoslavijo.

Narodno predstavništvo je sprejelo zakonski načrt za osemurni delavnik, kakor ga je predložil sodrug Korač. Uvedba ima moč zakona in stopa dne 12. t. m. v veljavo. Glasi se:

Uredba v delovnem času v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovskih in prometnih podjetjih.

§ 1. Na ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, v industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovskih in prometnih obratih in podjetjih, bodisi privatnih ali pripadajočih državi, okrožju, občini, kakor sploh pri delih te vrste, ki se postransko vrše v drugih podjetjih privatnega ali javnega značaja, ne sme delovni čas presežati osem ur na dan ali osemindeset ur na teden.

Te odredbe veljajo skladno tudi za podjetja industrijskega značaja pri kmetijstvu in gozdnem gospodarstvu.

Za prometna podjetja (železnice, pošte, telegrafe, telefone, tramvaje, bro-

darstvo itd.) se morajo določila tega paragrafa uporabljati z modifikacijami, ki so neizogibne z ozirom na značaj teh podjetij. Te modifikacije določijo dotični ministri v sporazumu z ministrom za socialno politiko.

Spore o tem, ali spada podjetje pod to ali ono določilo te uredbe, rešuje minister za socialno politiko, ko je zaslišal interesente.

§ 2. Za industrijska in obrtna podjetja ki ne prestopajo obsega domačega obrta in v katerih so zaposleni samo člani podjetnikove družine, ne veljajo določila te uredbe. Spore o vprašanju, ali naj se taka podjetja smatrajo za domačo obrt v zmyslu tega odstavka, rešujejo oblastva, navedena v § 8. tega zakona, ko so zaslišala zainteresirane zbornice.

§ 3. V osemurni delovnik se ne računi odmor, ki je po zakonu, naredbi, pogodbi ali običaju določen za posamezna podjetja in posamezne obrate ali za posamezne kategorije podjetij.

§ 4. Delovni čas se more podaljšati samo izjemoma, in sicer:

1. Pri podjetjih, ki morajo po bistvu posla ali zaradi javnega interesa delati brez prestanka. V teh primerih se morejo

da se zagotovi redna izmena delavskih skupin, zavezati samo moški delavci čez osemnajst let, da v razdobju treh tednov največ enkrat delajo šestnajst ur, všteti običajni (z zakonom, naredbo ali pogodbo določeni) odmor. Takim delavcem gre v razdobju treh tednov enkrat odmor popolnih štiriindvajset ur, ki se ne všteta v tedenski odmor, že določen z zakonom ali pogodbo.

2. Če nastopi nepričakovana potreba — ki se ne pojavlja periodično — da se v obratih odpravijo zapreke neoviranemu delu, v takih primerih je podjetnik zavezan, da v roku štiriindvajsetih ur prijavi oblastvu, označenemu v § 8., kdaj je nastopila ovira v rednem poslovanju in kdaj je prestala.

3. Oblastvo, označeno v § 8., more na prečno podjetja v interesu boljšega preskrbovanja dovoliti, da se z posameznimi podjetji in posameznimi obrati ali za posamezne oddelke podjetja podaljša delovni čas največ na deset ur dnevno ali na 60 ur tedensko, a tudi to največ za štiri tedne. Na ponovno obrazložene prošnje se more ta dovolitev podaljšati največ trikrat po štiri tedne v istem koledarskem letu.

surovine. Vse blago, ki ga zamenja poverjeništvu za socialno skrb za obleke in potrebne surovine, opravlja Vojna zveza brezplačno. To moramo povedati zaradi tega, ker je Vojna zveza danes ugleden zavod, ki oskrbuje okoli 140.000 članov. Blago torej, ki se izvaža v ta namen, ne povzroča ne draginje ne pomanjkanja, pač pa povzroča draginjo in pomanjkanje razni verižniki, tihotapci in tisti, ki ne poznajo razmer ali pa hotoma zlobno napadajo korake, ki so socialnega pomena, in dajo s tem priliko verižnikom in odurohom, da izrabljajo ljudsko lahkovernost ter v ta namen, da ljudstvo misli, da res primanjkuje živil, prikrievajo in zadržujejo zaloge. Navidez je čudno, kako je postal ves trg naenkrat prazen, ko so zagnali hrup, da se izvažajo tisoči in tisoči vagonov živil iz države. In vendar se nahaja blago le v skrivanih, nalašč ga skrivajo špekulanti, da se med ljudstvom začne gonja za živili in se plačujejo v skrbi za obstanek tudi najvišje cene. Ne poverjeništvu za socialno skrb, ne Vojna zveza so krivci teh draginskih razmer, marveč vlada v Belemgradu, ki dopušča, da se vrši tihotapstvo, da se skrivajo zaloge in ker ne stopi verižnikom in odurohom na prste. Pa ne samo vlada je oni krivec, nego tudi vsak državljan, ki ne nastopi energično proti tej bolezni v družbi. Če bi bili vsi ljudje pošteni, če bi vsak, kdor ve za verižnike, tem tudi zavil vrat tako kakor zasluži, bi nastale prav kmalu boljše razmere.

Isto, kar velja o tem blagu, velja tudi o drugem. Premog, drva, vsega je dovolj v državi. Tudi drugega blaga je še nekaj. Toda vse je izročeno na milost in nemilost špekulantom, ki svobodno kot najdovršenejši karteli draže blago, ga dajo na trg ali ga pa pridružujejo kakor jim to najboljše kaže, da dvigajo cene in odirajo konsumente.

Ta gospodarski položaj je nevzdržen. Nihče neče videti pravih krivcev, ne oblast ne ljudstvo. Verižnike smatramo celo za dobrotnike, oduruhe za narodno gospodarje, namesto, da bi jih pozaprli in pobesili. To ni le gnuloba družbe »boljševikov« v meščanskih vrstah, to pomeni propalost naroda vobče.

Širite list „Delavec“.

To velja tudi za industrijska in za obrtna podjetja, ki delajo sezonsko.

Predložene prošnje je pristojno oblastvo obvezano (§ 8.) rešiti v roku treh dni. Dokler prošnja ni rešena, je prepovedano podaljšati delovni čas.

Ako podaljšba delovnega časa čez osem ur ne traja dalje nego tri dni v mesecu, ni treba posebne dovolitve, nego je dovolj, da se o tem obvesti pristojno oblastvo.

§ 5. Določila § 1. ne veljajo za one pomembne posle, ki se morajo nujno dokončati, da se delo lahko začne ali izvrši (čiščenje delavnice, pripravlanje in čiščenje kotlov, strojev itd.), in ne za podjetja nestalnega značaja, započeta zaradi neodložne izvršitve dela, ki je potrebno spričo izrednih razmer ali sile, kakršni so posli po požarih, povodnjah i. dr.

§ 6. Za delo, ki traja čez čas, določen v § 1., odnosno čez osemindeset ur na teden (§§ 4. 5. in 6.), se mora plačevati najmanj 50 % več nego za delovne ure normalnega delavnega časa.

Pri akordantih se smatra za plačo normalne delovne ure osemindesetih del skupne tedenske mezde.

Mezdna pogodba,

sklenjena med delavstvom Koroške železarske in jeklarske družbe v Borovljah, dne 27. septembra 1919.

Na predlog boroveljske podružnice osrednjega društva kovinarjev so se zedinili zastopniki tovarne in zastopniki delavcev takole glede izboljšanja plač:

Jeklarna. 1. Topilec (Schmelzer) dobi 20 %, 2. topilec 35 % na dosedanji akordni zaslužek. Pomagalci pri pečeh, 1. plinov kurjač (Gasheizer), odpravljaj (Abstecher), ponvarji (Pfannenmacher), jamski preddelavci (Grubenvorarbeiter) dobe 45 %, 1. voznik za železo (Eisenführer) 50 % na dosedanji akordni zaslužek. Vozniki železa in ravnalci žerjavov (Krahnführer) dobe povšek 60 % na dosedanji akordni zaslužek. Vsi drugi delavci v jeklarni 60 %.

Valjarna. Vsi spodaj navedeni poviški se odmerijo na dosedanje akordne zaslužke. Valjarji (Blockstrecker) in vzdigovalci (Aufheber) dobe po 60 %.

Akordna plača (oziroma postavka) se tako poviša, da se zviša dnevni zaslužek vzdigovalcev (Aufheber) približno za eno krono.

Vajenci. V drugem in tretjem letu svoje učne dobe 20 % poviška na normirano mezdo.

Vsem drugim tovarniškim delavcem, razen vajencev, ki morda niso bili imenovani, se zviša njih dosedanji akord ali dnevna za 60 %.

Navedeni poviški temelje na starih akordnih mezdah z dosedaj plačanimi dokladami.

Tretji in četrti zapenjač (Schlinger) dobita isto akordno postavko kakor drugi.

Kvalificirani delavci valjarne, ki pridejo zaradi restringiranega (omejenega) obrata na slabše plačevano službo ali se morajo zaposliti v drugih obratih, se plačujejo, kakor je običaj, kadar se obrat ustavi zaradi pomanjkanja premoga.

Samskim delavcem je prostó, da prejemajo cenejša živila pri tovarniški zalogi ali pa si dajo izplačati doklado.

V ta namen potrebna izjava mora obsegati najmanj en mesec in se pravočasno oddati v pisarni.

Dosedanje minimalne plače ostanejo neizpremenjene v veljavi.

§ 7. Ob izvršitvi te uredbe delodajalec ne more znižati že pogojene mezde.

§ 8. Kjer poslujejo obrtna oblastva in obrtni nadzorniki, odnosno inspekcije ministrstva za socialno politiko, gre njim nadzorstvo, da se izvršuje ta zakon.

Prijave v zmislu § 4. se predlagajo tem oblastvom, ki odločajo tudi o podaljšbi delovnega časa po § 4. ter izrekajo kazni po tem zakonu v prvi instanci.

Kjer ni obrtnih ali rudarskih oblastev, odnosno inspekcij, izvršujejo ta posel politična oblastva.

Zoper rešitev teh oblastev se morejo prizadete stranke pritožiti na višja obrtna oblastva, kjer takih ni, in v zadnji instanci na ministra za socialno politiko v roku osmih dni pota, ko dobe rešitev.

Kazni zoper uradnike državnih podjetij in obratov, ki se ne ravnaajo po določilih tega zakona, izrekajo na predlog ministra za soc. politiko pristojni ministri.

§ 9. Z denarno kaznijo od 10 do 100 dinarjev se kaznuje, kdor opusti prijavo ali je ne učini v času, določenem v § 4., točki 2. in poslednjem odstavku.

Z denarno kaznijo od 50 do 300 dinarjev se kaznuje, kdor brez dovolitve, označene v § 4., točki 3., podaljša delovni

čas ali nagovarja delavce, da delajo čez zakonite določeni čas, ali kdor prekrši delovno pogodbo, omenjeno v § 6., točki 1.

Z denarno kaznijo od 100 do 500 dinarjev se kaznuje tisti, ki z odpuščanjem delavcev iz posla, s samosvojem ustavljanjem dela ali kako drugače prisili delavce, da sprejmejo delovno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

Istotako se kaznuje podjetnik obrata, odnosno podjetja, če kdo izmed njegovih nameščencev (nadzornik, delovodja itd.) prisili delavce, da sprejmejo delovno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

§ 10. Ta uredba stopi v veljavo čez mesec dni po razglasitvi v »Službenih Novinah kraljevstva Srba, Hrvatov i Slovenaca« ter velja, dokler se ne nadomesti z zakonom. Od takrat prenehajo veljati vsi zakoni, vse uredbe in naredbe, ki uravnavajo delovni čas na ozemlju kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Izvršitev te uredbe se poverja ministru za socialno politiko.

V Beogradu, dne 12. sept. 1919.

Odškodnina za hrano se delavcem ki so na hrani in stanovanju v kasarni, zviša na 3.50 K, nasprotno se pa tem odšteje izplačujejo polne draginske doklade. Če ta ali oni teh delavcev hoče izostati določene dni od obeda, mora to naznaniti najkasneje do večera prejšnjega dne, ker sicer mora plačati cel znesek.

Zičarna za debelo delo (Grobzug) dobi 80 %, za srednje delo (Mittelzug) 60 %, za fino delo (Feinzug) 70 %.

Kovači za žebice in podplatne žeblice ter izbiralci (Stiften- und Sohlennägelschläger und Scheurer) dobe 70 %, ključarji za žebice in podplatne žeblice (Stiften- und Sohlennägelschlosser) dobe 60 % poviška.

Zavijalke (Packerinnen) dobe 100 %. Razentega se zviša akord pri žebicah od št. 25 dalje za 25 %.

Zavijalke podplatnih žebic (Sohlen-nägel-Packerinnen) dobe 60 %.

Tvornica za konjske žeblice (Huf-nägelfabrik) dobe 70 %.

Zavijalke konjskih žeblicev (Huf-nägelpackerinnen) dobe 100 %.

Pocinarji (Verzinker) dobe 100 %.

Električna centrala dobi 60 %.

Ključavničarija in delavnica dobi 60 %.

Prostorni delavci (Platzarbeiter) dobe poviška 60 %.

Zične vezalke (Drahtbinderinnen) dobe 100 %.

Popravilalci orodja in mehčalci železa (Werkzeugrichter und Ziehisenführer) dobe 80 %.

Rodbinske doklade se bodo odslej izplačevale onim delavcem, ki stanujejo v Borovljah ali v bližnji okolici in hodijo vsak dan domov, in sicer: 2 K na dan in sicer 25 delovnih dni, to je 50 K na mesec za ženo; 1 K na dan, in sicer za 25 delovnih dni, to je 25 K na mesec za vsakega otroka do 14. leta.

Tukaj navedene doklade veljajo prav tako, kakor prej dogovorjene draginske doklade za dobo 6 mesecev.

Stanarina ostane neizpremenjena in se nje izplačilo uredi tako, da je od 1. septembra pri vseh delavcih za nje zaračunanje veljaven vsakokratni vstop in se vojaška služba ne odšteva.

Nove plače veljajo za nazaj do 1. avgusta 1919.

čas ali nagovarja delavce, da delajo čez zakonite določeni čas, ali kdor prekrši delovno pogodbo, omenjeno v § 6., točki 1.

Z denarno kaznijo od 100 do 500 dinarjev se kaznuje tisti, ki z odpuščanjem delavcev iz posla, s samosvojem ustavljanjem dela ali kako drugače prisili delavce, da sprejmejo delovno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

Istotako se kaznuje podjetnik obrata, odnosno podjetja, če kdo izmed njegovih nameščencev (nadzornik, delovodja itd.) prisili delavce, da sprejmejo delovno pogodbo, ki nasprotuje določilom te uredbe, ali da delajo čez čas, ki ga določuje ta uredba, bodisi v obratu ali doma.

§ 10. Ta uredba stopi v veljavo čez mesec dni po razglasitvi v »Službenih Novinah kraljevstva Srba, Hrvatov i Slovenaca« ter velja, dokler se ne nadomesti z zakonom. Od takrat prenehajo veljati vsi zakoni, vse uredbe in naredbe, ki uravnavajo delovni čas na ozemlju kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Izvršitev te uredbe se poverja ministru za socialno politiko.

V Beogradu, dne 12. sept. 1919.

Tedenske prispevke za organizacijo kovinarjev odteguje obratno vodstvo pod pogojem, da delavci vsak mesec pravočasno predložijo izkaz onih delavcev, ki so s tem zadovoljni, da se jim prispevek odtegne.

Ti dogovori stopijo v veljavo z dnem odobritve po deželni vladi v Ljubljani.

Ves približek, ki so ga delavci dosegli s to pogodbo, znaša okoli 2 milijona kron na leto.

Dopisi.

Zalski Lorber & Co. V Zalcu je tovarničar po imenu Jožef Lorber & Co., kateri zna prav dobro delavce izkoriščati. Imel je 25 delavcev zaposlenih. Ti siromaki so delali še vedno 10—11 ur na dan, ker je bilo pa to premalo, jih je njegova hči še gonila na polje. Delavci so uložili spomenico za izboljšanje plač in za odpravo dolgega delovnega časa. Zadeli so na gluha ušesa. Prišel je strokovni tajnik iz Celja posredovat, a on in žena družabnika sta vpila kakor bi bila obsedena; zmerjala je delavce s šnopsarji, postopaci in enakimi pristnimi imeni. Dne 1. septembra so delavci solidarno ustavili delo. Stavka je trajala cel mesec. Tukaj so pa imeli sodrugi zahrbtnoze, kateri so hodili denuncirat in se tako daleč izpozabili, da so šli tudi na polje delat in najbolj značilno je to, da je Lovša debival stavkovno podporo, pri Lorberju je pa delal. Posestnik tovarne nimiroval, pisal je vsem delavcem grozilna pisma, da morajo priti delat in kdor ne pride, bo odpuščen. H koncu je poslal delavske knjižice na občino, seveda župan tudi kapitalist in pristni narodnjak, je knjižice sbral, ter jih poslal delavcem na dom. Delavci so bili po 24 let v službi, jih je plačeval za 11 urno delo po 15 K dnevno. Dne 1. oktobra se je začelo zopet krumiriti v tovarni. Delati so začeli Kert Jurij, Lovše Janez in Oberleit Martin. Delavci zapomnite si dobro podjetje in lastnika tovarne ter ime Jožef Lorber & Comp. Enak gospod je tudi njegov kompanjon zet in nemškutar Bauer. Drugi delavci najdejo delo drugje.

Rajhenburg. V nedeljo dne 28. sept. t. l. so priredili pri nas narodni socialisti shod, na katerem je bilo 34 poslušalcev, dasi so shod plakirali in agitirali zani uradniki trboveljske družbe. Na shodu je poročal g. Juvan iz Ljubljane, ki je v nejasnih besedah opisoval sedanjí politični položaj v Jugoslaviji. Večinoma je pa ekserciral razne politične stranke. Najprej je ošvrknil malo svoje roditelje liberalce, potem je nekoliko močneje okodiral klerikalce, kar je pa govoril o socialnih demokratih, se pa ne da dopovedati. Za njim je gospod Kozinc trosil v svet prave laži. Tako demagoškega, podlega in lažnivega govora nismo še slišali pri nas. Samo nekaj cvetik tega bistroumneža naj navedemo: Slovensko delavstvo ne sme biti internacionalno, tudi ne samo narodno, ampak šovinistično narodno mora biti. Daleč: Stavke so za delavstvo zelo ponesrečeno sredstvo za izboljšanje plač in delovnih razmer (menda misli, da mora delavstvo vedno prositi na kolenih za milost gospodov delodajalcev). Povedal je tudi, da dobi v Kočevju vsak socialni demokrat za vsakega novega člana 6 krajc, in da se od te provizije živi prav veliko ljudi, in v Kočevju ne sme noben socialni demokrat v gostilno brez zaupnika. Poslanec v predstavništvu je imenoval koritarje, Prepeluha, narodnega socialista in povedal nam je še mnogo drugih nesramnosti in laži. Navzoči sodrug Hlebec jima

je javno povedal, da sta lagala in mnogo stvari namenoma zavijala. Hotel je povedati resnico, a g. Juvan se je zbal resnice in mu je vzel besedo. Taka strašila pošiljajo narodni socialisti po deželi, ki ne zaslužijo niti poštenega pogleda. Sodrugi vztrajajte v svoji organizaciji. Vsaj ste slišali, kako znao ti narodni socialisti in skakšnimi ljudmi se brati uradnik Sattler, pri katerem boste morda prišli v nemilost. Ne dajte se zapeljati od ljudi, ki lažejo in podlo obrekujejo, ne pridejo pa na dan s svojim programom, ker ga nimajo. Ne hoditi za ljudmi, ki pravijo, da je Marksov klic: »Proletarci vseh dežel združite se« fraza, pa v isti sapi trdijo, da je Marksov nauk njih temeljni program. Take zdravice ne bodo škodovale našim strokovnim nepolitičnim organizacijam, marveč še okrepile se bodo, ker take ptiče kakršni so narodni socialisti, pozna naše delavstvo že od daleč po petju. Delujte vztrajno v politični organizaciji, v strokovni in kulturni organizaciji. Zglasite se vsi pri zaupnikih in to bo najboljši odgovor na vse neslanosti.

Iz Rašč pri Zidanem mostu. V usnjarski tovarni g. Aleša Podvinca v Raščah pri Zidanem mostu imamo delovodjo gospoda Jerčiča, ki se včasih obnaša napram delavcem precej sirovo. Ni pa zadosti še to. Celo tako daleč gre, da delavstvu škoduje indirektno na zaslužku, čeprav tudi drugače premalo gleda na tovarno. Kakor čujemo, odgovarja, da bi dobili delavci večjo plačo. Sedaj mu menda bije pri nas zadnja ura: tudi tovarnar ga je spoznal. Več delavcev.

Iz strokovne organizacije.

Izredni občni zbor ljubljanskih kovinarjev se je vršil dne 5. oktobra v Mestnem domu. Otvoril ga je predsednik sodr. Svetek, ter podal obširno poročilo o delovanju odbora. Podružnica kovinarjev je imela več mezdnih gibanj, ki so končala razmeroma povoljno. Podružnica se je od začetka leta razvila v močno organizacijo, ki šteje danes več kot 800 članov. Sodrug Kocjan je podal blagajniško poročilo, iz katerega je enako razvidno, da je podružnica lepo napredovala. Tajniško poročilo je podal sodrug Završan. V imenu kontrole je podal sodrug Jager, da je našel vse poslovanje v najlepšem redu, zato predlaga, da se da odboru absolutorij. (Sprej. soglasno.) Razpravljalo se je nadalje na shodu o povišanju tedenskih prispevkov od 1.10 K na 2 K. Kovinarji so posebno ob zadnji stavki prišli do prepričanja, da je glavno orožje organiziranega delavstva kapital proti kapitalu. Vnela se je pri tem zanimiva debata, v katero so posegli ss. Mihevc, Svetek, Šlosar, Širca i. dr. Predlog o povišanju se je utemeljeval s tem, da ima organizacija vedno večje stroške. V bodočnosti nas čakajo še veliki boji, na katere moramo biti pripravljene. Strokovni list »Delavec«, ki se tiska v 30.000 izvodih, je veliko premajhen za tako število članstva; list momentano povečati je pa nemogoče, ker so tiskarniški stroški preveliki. Vse to so zbrani vzeli na znanje in glasovali soglasno za povišanje. — Ker je več sodrugov odbornikov odšlo in sodrug Sveteku radi drugih enako važnih poslov ni več mogoče izvrševati funkcije predsednika, so bili izvoljeni v odbor še naslednji sodrugi: Širca Ivan, predsednik, Šetnikar Anton, Šlaj Avgust, Šeme, Kramer Jožef, Vok Anton, Majer Jožef, Polik, Kristan Ivan ter za uradniško skupino sodr. Kaiser, Zore, Krušič. Sodrug kovinarji, bodite vztrajni vsi, ki nas še nezaupno gledate od strani, pridružite se nam. Če vsak

posameznik stori svojo dolžnost, bomo kovinarji stali trdno na braniku svojih pravic. Ko je bil dnevni red izčrpan je predsednik zaključil zborovanje.

Iz stavbene stroke. Vse člane opozarjamo, da ne zastajajo s prispevki. Sporočamo, da je v soboto dotekel 40. tedenski prispevek. Nihče ne sme izgubiti članstva. Spomladi se bo moral vsak organizirati, torej naj raj prej stori svojo dolžnost, da si pridrži pravice in mu ne bo treba drugo leto pristopiti iznova. Navadni delavci se organizirajo, žigariji in delovodje, ki imajo boljšo plačo, se pa pogosto obotavljajo. — V nedeljo dne 5. oktobra t. l. se je ustanovila podružnica v Rogatecu. — V nedeljo dne 12. t. m. bo občni zbor podružnice stavbiških delavcev pri g. Petrisicu ob 2. popoldne. — V soboto dne 11. t. m. se vabijo vsi odborniki in zaupniki iz Ptujja, da se udeležijo sestanka v društvenem lokalu, kjer bo tudi zastopnik centrale iz Ljubljane. — Pomočnike in vajence, ki imajo veselje do stavbene šole, naj se čimprej oglase. — G. Poljak v Ljubljani nam je poslal cene naročenih čevljev, in sicer za moške po 150 K, za ženske po 130 K. Kdor jih je naročil, naj se zgleda pri osrednjem društvu, če je zadovoljen s ceno.

Tiskarsko in knjigoveško delavstvo v Sloveniji se nahaja v mezdnem gibanju. Prav mogoče je, da pride do stavke že drugi teden.

Usnjarska stavka v Mariboru. V vseh treh tovarnah za usnje v Mariboru je nastala stavka zaradi mezdnih diferenc. Tovarne so hotele delavstvo izpreiti, zaradi tega je delavstvo samo stopilo v stavko, preden so priprave dozorele. Ne iščite tam dela!

Brezposelnost natakarijev in natakarič na Hrvaškem in v Slavoniji, Bosni in Hercegovini, v Srbiji in Dalmaciji je velika. Opozarjamo tovariše in tovarišice v Sloveniji, da ne hodijo tja, ker tam ne dobe posla. Vobče se pa zahteva tam popolna strokovna izobrazba. Agenti pošiljajo zlasti tovarišice tja doli, ko pa pridejo tja so razočarane, ker ponudbe niso resnične.

Domači pregled.

Vladna kriza v Belgradu je še vedno v negotovem stadiju. Sestavljal je vlado Protič, Tričević, Pavlovič, a doslej ni imel ne ta ne oni sreče. V narodnem predstavništvu vlada prava anarhija. Nasprotstva, čisto osebna, so tako velika, da ne pride do večine ne pri tej ne pri oni kombinaciji. Gospoda igrajo vlado in se šaljijo z usodo ljudstva. Edino ta vtisk dobi vsak, kdor stvari od daleč opazuje. Nekatere stranke groze, da zapuste Belgrad in skličejo deželne zbor, drugi zopet uganjajo opozicijo zaradi intrig ene stranke ali pa zaradi razžalitve te ali one osebnosti. Državni voz pa škrtja dalje po razorani cesti kakor ob globokem propadu.

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo, da je v soboto 41. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki imajo prispevek plačan samo do 34 tedna, se opozarjajo, da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 34. prispevek t. l. že poravnán. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

Gospoda v narodnem predstavnstvu noče delati z ljudstvom, v tem tiči vsa napaka. Ljudstvo še danes nima pravega pojma, kako si tam doli mislijo to novo državo, ki jo ne znajo izklesati. Slabi mojstri so, to vemo že sedaj, ker delo to kaže.

Obrtno-nadaljevalne šole za vajence v Ljubljani letos zopet ne bo. To je pa že preveč! Če ni denarja, so pa oderuhi tukaj. Že sedmo leto nikakršnih obrtnih nadaljevalnih šol. To niso zakrivile razmere, ampak malomarnost.

Potni listi v zasedeno ozemlje. Po odhodu italijanske misije, ki je v Ljubljani vidirala potna dovoljenja za zasedeno ozemlje, je bilo onemogočeno ali vsaj otežkočeno potovanje v to ozemlje. Radi tega je posredovalo ministrstvo zunanjih del preko kr. poslaništva v Rimu pri italijanski vladi, da se v bodoče potni listi, katere izdajajo naša oblastva, lahko vidirajo na meji Italije, odnosno zasedenega ozemlja.

Pozor, organizacije! Vsa osrednja društva in samostojne organizacije so v zmislu razglasa dolžne poročati pristojni oblasti (okr. glav. oziroma magistratu) o imovinskih razmerah društva in o vrsti in visokosti podpor, ki jih plačujejo svojim članom. Te podatke rabi menda poverjeništvu za socialno skrb. Rok je že potekel, toda organizacije, ki to še niso storile, naj to store.

Čehoslovaška dobi od Jugoslavije 5.000 vagonov žita. Na Češkem bodo naš kruhi jedli skoro dvakrat cenejše kot jemo mi svojega.

Delavci, ki so bili uslužbeni pri delavskem oddelku (cukrarna) v Ljubljani in so bili dne 30. avgusta odpuščeni brez odpovedi se opozarjajo, da so pogajanja, ki jih je vodilo obrtno nadzorništvo z intendanco dravske divizije, uspešno končana. Vsi prizadeži delavci dobe naknadno izplačan svoj zaslužek za 14dnevni odpovedni rok pri delavskem oddelku dravske divizije. S tem obveščamo o tem vse one, ki se sami niso zglasili doslej!

Svetovni pregled.

Avstrijske strokovne organizacije. »Arb. Ztg.« priobčuje poročilo komisije socialno-demokratskih strokovnih organizacij, po katerem je bilo organiziranih v Nemški Avstriji 03. junija t. l. 662.847 članov, t. j. približno ena desetina prebivalstva. Na Dunaju je bila organizirana več kot ena šestina prebivalstva.

Začetek vojne znak za revolucijo. Socialistični list »Avanti« priobčuje več člankov, ki imajo naslove: »Proletarci, uprite se novi vojni!« Preden bo nova vojna mogoča, bodo mase potolkle zločincem glave. Videli boste, ali bodo vojaki ubogali častnike. Videli bomo, ali bodo ali bodo delavci zopet izdelovali municijo. Začetek vojne bi bil signal za veliko revolucijo proletarijata. Ne bi bilo treba klicati vojake na njihova mesta in niti bi ne bilo treba poučevati vojake, na koga uaj merijo.

Socialisti v Italiji dobe večino. Po poročilu delavskega lista »Daily Herald« bodo pri volitvah, ki se bodo v Italiji vršile dne 16. novembra t. l., dobili socialisti ogromno večino.

V Parizu ustanavlja francoska vlada potom svojega urada za prehrano prodajalce, v katerih oddaja konsumentom živež za 40% ceneje kakor privatni trgovci. Blago oddaja tudi konsumentnim društvom, kjer konsumenti prejema blago istotako za ceno kakor v prodajalnah prehranjevalnega urada. Poleg tega urejuje vlada po mestu ljudske restavracije, kjer nudijo obiskovcem hrano po zmernih ce-

nah. Proti navijalcem cen in oderuham kakor tudi proti hišnim posestnikom, ki na ta ali oni način skušajo zvišati najemnine, francoske oblasti postopajo zelo strogo in vsakega kruto kaznujejo. — Nekaj takega bi tudi v Jugoslaviji bilo potrebno.

17.000 novih milijonarjev je za časa vojne nastalo v Ameriki. Koliko pa revežev? Pa še kriče proti revoluciji!...

Obvestila.

Vse dopise tičoče se »Osrednjega društva oblačilnih delavcev na slovenskem ozemlju v Ljubljani« je pošiljati na naslov Anton Kolenc, Ljubljana, Marmontova ulica 18. Obračuni in denarne pošiljatve pa na naslov Karol Pečnik, Ljubljana, Cerkevna ulica 21.

Rajhenburk-Stolovnik. Sod. F. H. Na Vaše vprašanje glede steklarne v Belišču vzemite na znanje, da v doglednem času dobite od državne posredovalnice, katera se je po naši inicijativi obrnila na trgovsko in obrtno zbornico v Osijeku, potrebnega pojasnila. Mi smo namreč dotično notico posneli po hrvaških listih, ki so konstatirali le ustanovitev tovarne.

Nabiralni teden za tiskovni in volilni sklad. Zaupniki so sklenili prirediti nabiralni teden za poseben sklad za naš tisk in za volilno borbo, in sicer v času od 5. do 15. t. m. Kako nujno je, da finančno okrepiamo naša podjetja in naše akcije, o tem ne dvomi nihče. Vsi namreč vemo, da bomo imeli ljute boje v vsakem pogledu. Od vseh strani se zbirajo sovražniki na obzorju, da bi oslabili naše organizacije, jim ukradli ugled in ogoljufali delavstvo pri prihodnjih občinskih in državnih volitvah. Da to preprečimo, moramo poskrbeti za naš tisk, ga razširiti in biti pripravljeni, da dvignemo v zadnji vasi svoj glas. Zato tople priporočamo, da sodrugi v ta namen nekaj žrtvujejo, zakaj le v slogi in pripravljeni na težke boje, bomo imeli tudi uspehe. Tiskovni sklad je namenjen za strankine edicije »Naprej« in drugo.

Zahvala.

Podpisana se najtopleje zahvaljujem vsem Velenjskim rudarjem, posebno sodrugu Mlinar Francu I. in Fidej Antonu, ki sta nabrala vsoto 850 kron kot podporo za pogreb mojega soproga Rudolfa Vošnjaka, katero vsoto sem resnično prejela. Dalje se zahvaljujem vsem rudarjem, uradnikom, godbi, pevcem in sodrugu Marnu, ki so spremljali rajnega k zadnjemu počitku. Posebna hvala še sodrugu Marnu, ki se je ob odprtju grobu v lepih besedah poslovil od rajnega. — Velenje, dne 7. oktobra 1919. — Margareta Vošnjak, vdova.

Izjava.

Libuče. Ker so vse obdolžitve, s katerimi me obkladajo prejšnji moj gospodar Rudolf Kostwein, podomače Šratnaker v Kotljah in njegova rodbina ter dekla Marija Kališnik, le grdo in nesramno obrekovanje, bom, ako tega ne prekličejo, poiskala zadoščenja pri sodniji, ter jih imenujem čisto navadne lažnjive obrekovalce. Vsaj so dovolj znani.

Marija Štifter.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Razpis službe.

Pri osrednjem društvu usnarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani je oddati provizorno službo društvenega tajnika

Prosilci morajo biti izučeni usnarji, več časa organizirani ter v društvenih poslih izvežbani. Službo je nastopiti 15. oktobra t. l. Solidni prosilci, ki imajo tudi nekaj govorniškega daru, ter so v računanju in pisavi dobro podkovani, naj vpošljejo lastnoročno pisane prošnje do 10. oktobra t. l. na »Načelstvo Osrednjega društva usnarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6. II. nadstr.

V Ljubljani, dne 25. septembra 1919.
Ivan Novšak, t. č. predsednik.

KAJO DELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilšerjeva ulica šte. 4.

priporoča svojo

draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila, kakor tudi za vsa zlatarska dela, pozlačenje posrebrnenje itd. Staro srebro in zlato se kupi po najvišjih cenah in se tudi predela v nove stvari broške, uhane prstane i. t. d.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Franciškaška ulica šte. 6.

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila - za shode in veselice. -

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd. -

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Ivan Jax in sin

Ljubljana Dunajsta c. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in strojev za pletenje

(Strickmaschine)

za rodbino

obiti. Pisalni

stroji Adler

Vozna kolesa

Ceniki se dobe zastonj in franko